

Samenwerken

Het Schateiland is een leefgemeenschap waar leerlingen, leerkrachten, ouders en schoolleiding op een natuurlijke en gestructureerde wijze samen leven en werken. Onze school is ook een leeromgeving waar leerlingen en leerkrachten iets van en met elkaar leren. Doordat leerlingen samen met leerkrachten en medeleerlingen aan hun leertaken werken, leren zij met elkaar om te gaan en leren zij dat zij elkaar kunnen helpen. Het verwerven van kennis en vaardigheden in samenwerking met anderen kan het leren vergemakkelijken. Leerlingen leren dat er verschillen bestaan tussen mensen. Ze leren naar elkaar te luisteren en respect te hebben voor elkaar. Als leerlingen met elkaar samenwerken, ontwikkelen ze sociale vaardigheden en leren ze reflecteren op de manier waarop ze leren, zoals het beoordelen van een eigen inbreng en die van een medeleerling, het aangaan van de dialoog, het leren omgaan met teleurstellingen en het ervaren van een meeropbrengst uit de samenwerking. De school is een oefenplek voor democratisering en socialisering.

Samengevat gaat samenwerken om:

- effectief communiceren;
- hulp vragen, geven en ontvangen;
- een proces inrichten om een gezamenlijk doel te bereiken
- verschillende rollen bij jezelf en anderen (h)erkennen
- onderhandelen en afspraken maken met anderen in een team
- functioneren in heterogene groepen
- respect voor verschillen
- een positieve en open houding ten aanzien van andere ideeën

Leerlijn samenwerken

Groep 1

- Speelt en werkt naast andere leerlingen.
- Deelt materiaal met andere leerlingen.
- Voert met een medeleerling een opdracht uit onder leiding van de leerkracht.

Groep 2

- Vraagt of hij mee mag spelen.
- Speelt zowel een leidende als volgende rol in spel.
- Vraagt of hij iets mag gebruiken van een ander.
- Helpt op verzoek anderen bij het uitvoeren van een taak (even helpen tillen).
- Voert met een medeleerling zelfstandig een opdracht uit en rondt de taak samen af.

Groep 3

Houdt zich aan afspraken over wie, wat en waar bij het uitvoeren van een gezamenlijke opdracht.
Werkt samen in duo's aan een activiteit die beperkt overleg vraagt.
Werkt langere tijd samen met medeleerlingen bij het uitvoeren van een gezamenlijke opdracht.
Spreekt met een ander af wie wat gaat maken.
Voert zonder aansporing zijn deel van de taken uit bij het samenwerken met een medeleerling.

Groep 4

Werkt samen in duo's aan een schoolopdracht (veel overleg).
Werkt samen met kleine subgroepen (2-3 personen) met beperkt overleg.
Bespreekt een probleem onder leiding van een leerkracht.
Maakt met medeleerlingen een taakverdeling en neemt hierbij ook minder leuke taken op zich.
Laat de ander zijn eigen taak uitvoeren.
Doet aan een ander voor hoe de taak gedaan moet worden.
Helpt uit zichzelf een ander die hulp nodig heeft bij het uitvoeren van een taak.
Zegt op een aardige manier dat hij een idee van een ander niet leuk vindt.

Groep 5

Werkt samen met kleine subgroepen (2-3 personen) aan opdrachten die veel overleg vragen.
De leden van de subgroep:
wisselen ideeën met elkaar uit;
maken afspraken over wie wat doet en houden zich hieraan;
geven complimenten aan iemand die het goed doet;
Geeft feedback aan een medeleerling waarmee hij samenwerkt (wat goed is en wat beter kan/moet);
Past in onderling overleg tussentijds afspraken aan.

Groep 6

Maakt afspraken over de taakverdeling in een subgroep (4-6 personen).
Heeft een eigen bijdrage in het bespreken van de taakverdeling.
Legt zich neer bij een groepsbeslissing.
Helpt een ander om iets in te brengen in de groep (wat vind jij?).

Groep 7

- Noemt een aantal van de eigen capaciteiten (wat kan je goed).
- Benoemt en gebruikt capaciteiten van medeleerlingen.
- Zet zijn capaciteiten adequaat in.
- Past zijn gedrag aan na terechte kritiek van een medeleerling

Groep 8

- Neemt bij samenwerken aan een taak een leidende en volgende rol.
- Benoemt naast zijn capaciteiten ook zijn beperkingen bij het uitvoeren van taken (en verdeelt op basis daarvan de rollen tijdens het samenwerken).

Hoe ziet dat er in de praktijk uit, betrekking hebbend op de volgende punten:

- Communicatie
- Taak uitvoering en (team/groeps)rollen
- Organiseren
- Werken in een team/groep
- Houding

Groep 1

De basis om te kunnen leren samenwerken ligt bij de communicatie van de kinderen. Ze moeten met elkaar durven praten, elkaars namen kennen, op hun beurt kunnen wachten en om hulp durven te vragen.

Iedere ochtend klappen de kinderen elkaars namen. Hierbij wordt niet alleen geoefend met de klankgroepen, maar leren de kinderen ook elkaars namen. De leerkracht klapt de naam van het betreffende kind, de andere kinderen klappen dit na en kijken naar de juiste persoon. Ook als er iemand aan het woord is in de kring, is de afspraak dat de kinderen naar elkaar kijken en luisteren. Er wordt in de klas besproken waarom dit belangrijk is en waarom het belangrijk is om iemand aan te kijken tijdens het praten. Naast de regel dat de kinderen luisteren naar elkaar, steken de kinderen ook in de kring hun vinger op als ze iets willen vertellen. Sommige kinderen vinden dit nog spannend en daarom oefenen ze dit ook in kleine groepjes en tweetallen.

Twee kinderen tijdens de tweepraat

De stoelen van de hulpmatrozen

De volgende coöperatieve werkvormen komen naar voren:

- tweepraat;
- tweegesprek;
- binnen/buitenkring.

Alle drie de werkvormen worden vormgegeven in de kring. Tijdens de tweepraat zeggen de kinderen om de beurt een woord, die ze bijvoorbeeld op de praatplaat zien, tegen elkaar. Bij het tweegesprek is het de bedoeling dat de kinderen echt in gesprek gaan met elkaar en met de binnen/buitenkring praten de kinderen met elkaar en schuift de buitenste kring steeds een plaatsje op.

Ook leren de kinderen als ze hulpmatroos zijn om samen te werken. Per dag zijn dit twee kinderen. Ze zetten het eten en drinken klaar, brengen het rond, hangen de naamkaartjes terug na het spelen en helpen de juf of meester gedurende de dag.

Als laatst is samen spelen in groep 1 heel belangrijk. Het motto luidt 'samen spelen, samen delen'. Hierbij wordt niemand buitengesloten en mag iedereen die wil meespelen. Zo leren de kinderen om niemand buiten te sluiten, en compromissen te sluiten over wat er gespeeld gaat worden

Groep 2

In groep 2 zijn de kinderen evenals in groep 1 bezig met communicatieve vaardigheden, om goed te kunnen leren samenwerken. Groep 2 is met dezelfde doelen bezig, zoals beschreven bij groep 1. Wel wordt er meer van de kinderen verwacht. Zo kunnen ze andere kinderen helpen wanneer deze een hulpvraag hebben. Ze proberen er eerst samen uit te komen, wanneer dit niet lukt kan er altijd naar de leerkracht worden gekomen. Toch kunnen de kinderen uit groep 2 vaak helpen, wanneer een ander kind bijvoorbeeld de stiften niet kan vinden. De kinderen van groep 2 worden hier verantwoordelijk voor gemaakt, wat bijdraagt aan een positieve en open houding.

De volgende coöperatieve werkvormen worden gebruikt in groep 2:

- tweepraat;
- tweegesprek;

binnen/buitenkring;
mix en ruil.

Tijdens de mix en ruil krijgen alle kinderen een kaartje. Op dit kaartje staat een afbeelding. De afbeeldingen kennen ze omdat ze hier gedurende het thema waar ze over leren, mee bezig zijn geweest. De kinderen lopen door de klas en vinden een maatje door diegene een high five te geven. Wanneer dit is gebeurd beschrijven de kinderen om de beurt hun kaartje, zonder te vertellen wat er precies op staat. Als bedankje ruilen ze van kaartje en begint het weer opnieuw.

Zoek en vind kaartjes van het thema 'boeken'

Groep 3

In groep 3 leren de kinderen nog meer communicatieve vaardigheden te ontwikkelen en ze te gebruiken. Zo gaan ze steeds meer samenwerken en wordt er verwacht dat ze respectvol met elkaar omgaan en hier ook compromissen in kunnen sluiten. Ze moeten vertrouwen op hun eigen capaciteiten maar tegelijkertijd ook open staan voor een andere mening. Een coöperatieve werkvorm die hier goed bij aansluit is de placemat methode. Eerst mogen de kinderen hun eigen idee beschrijven en/of tekenen. Na de verstreken tijd gaan de kinderen kijken wat er overeenkomt binnen de gemaakte teksten/tekeningen op de placemat. Naast deze coöperatieve werkvorm 'placemat', worden er voor de rest dezelfde coöperatieve werkvormen gebruikt als in groep 2.

Ook wordt er in groep 3 elke dag aan duo-lezen gedaan. Hierbij moeten de kinderen om de beurt een zin lezen en het bij de andere aanwijzen. Dit vergt veel concentratie en een goede samenwerking. Doordat de kinderen elke week naast een ander kind zitten, leren ze om met iedereen dit te doen.

Groep 4

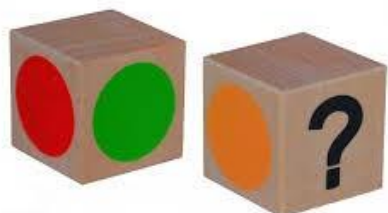
Voor het inoefenen van vaardigheden wordt vaak gebruik gemaakt van één van onderstaande samenwerkingsvormen:

tweepraat;
tweegesprek;
placemat;

zoek iemand die.

De kinderen krijgen elke week een ander plekje, zodat ze elke keer een ander schoudermaatje hebben, waar ze mee mogen samenwerken. De groep is verdeeld in zes kleurgroepjes. Zo leren de kinderen samenwerken met verschillende kinderen en leren ze te werken met kinderen die ze anders uit zichzelf niet als eerste gekozen zouden hebben. Op deze manier krijgen de kinderen nog meer oog voor elkaars talenten en respecteren ze waar een ander goed in is en waarin niet.

Alle kinderen hebben een houten blokje, met verschillend gekleurde vlakken. Deze worden op de tafels gelegd tijdens het zelfstandig werken. De kinderen kiezen welke kleur boven wordt gelegd.

De kleuren hebben de volgende betekenis:

Rood : Ik wil niet gestoord worden, je mag me niets vragen.

Groen: Je mag me wat vragen. Ik wil je helpen.

Oranje: Ik ben aan het samenwerken.

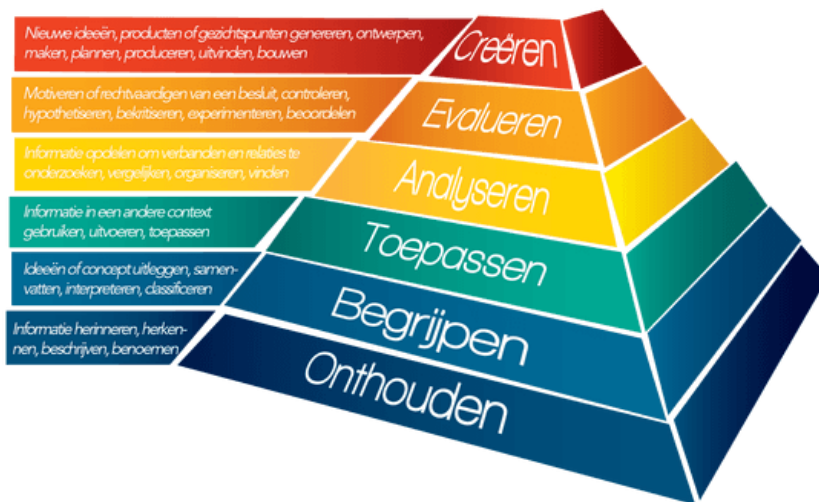
Vraagteken: Ik heb een vraag aan de juf/meester

Groep 5 t/m 8

De eerder genoemde coöperatieve werkvormen worden in de bovenbouw aangevuld met: tweetal coach. Deze werkvorm wordt onder andere veel toegepast bij de lessen begrijpend lezen. De kinderen worden gestimuleerd om elkaar iets te leren, begeleiden en eventueel te verbeteren. De rollen van lezer en coach worden afgewisseld.

Alle bovenstaande punten en werkvormen worden aangevuld met het samenwerken bij de door onze school mede hierop uitgekozen methodes 'Staal' voor taal en 'Blink wereld' voor wereldoriëntatie.

Staal heeft in ieder thema twee lessen die de communicatie tussen de kinderen en dus de samenwerking bevorderen; les 3 is een tweegesprek over de praatplaat in het bronnenboek en in les 7 voeren ze een denkgesprek waarin steeds meer wordt gevraagd van de leerlingen in de hogere leerjaren van deze methode. De kinderen worden geprikkeld om de HOTS toe te passen (Higher Order Thinking Skills) te vergelijken met de door onze school ook gebruikte Taxonomie van Bloom.

Taxonomie van Bloom

Aan het eind van ieder thema zijn er drie lessen die ook de samenwerking stimuleren d.m.v. een presentatie, werkstukje of creatieve afsluiting.

Bij de Blink projecten wordt er veel gevraagd op het punt van samenwerken; er moet veel in goed overleg afgesproken worden, keuzes gemaakt worden en beslissingen genomen worden om samen tot een presentatie of werkstuk komen. De kinderen leren een onderzoeksvraag te stellen en planmatig te werken.

